

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 14 maj 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner angående beredande av familjepension åt vissa grupper av statsanställda.

I två till bankoutskottets föreberedande handläggning hänvisade lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 168 av *Forslund* jämte tre av första kammarens övriga ledamöter och den andra inom andra kammaren under nr 214 av herr *Hage* jämte sju av andra kammarens övriga ledamöter, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda på vilket sätt frågan om beredande av familjepension till sådana statsanställda — arbetare och icke ordinarie tjänstemän — vilka ännu ej åtnjuta dylik förmån, måtte kunna snarast möjligt vinna sin lösning.

I fråga om motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 214.

I motsats till vad fallet är med avseende å tjänstepensioneringen har i fråga om familjepensionering för statstjänare såsom allmän princip gällt, att kostnaderna för denna pensionering böra bestridas väsentligen genom befattningshavarnas egna avgifter och att staten härvidlag bör i huvudsak inskränka sig till att medverka vid bildandet av kassor eller pensionsanstalter för pensioneringens handhavande. För ordinarie befattningshavare i statstjänst är ock familjepensioneringen — fränsett kvinnliga tjänstemän — för närvarande ordnad genom särskilda kassor, i vilka delägarskap såsom regel är obligatoriskt för vederbörande tjänstinnehavare. Icke-ordinarie tjänstemän och arbetarpersonal i statens tjänst sakna i allmänhet möjlighet att genom erläggande av avgifter till änke- och pupillkassa sörja för sina efterlevandes pensionering.

Såsom i motionen framhålles, uttalade sig redan 1920 års riksdag för att åtgärder snarast möjligt borde genom statens medverkan vidtagas för åvägabringande av en lösning av familjepensionsfrågan för sådana statstjänare, som ej vore delägare i någon av staten understödd änke- och pupillkassa, samt anhöll i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning och förslag i ämnet. Jämväl 1926 års riksdag uttalade önskemål i samma riktning. Frågan kom emellertid att skjutas på framtiden framför allt med hänsyn till att en lösning av tjänstepensionsfrågan ansågs först böra genomföras. Sistnämnda spörsmål sammankopplades till en början

med frågan om en allmän lönereglering, åsyftande bland annat dyrtids-tilläggens avveckling och inarbetande i lönerna. Förslag till en dylik löneroglering utarbetades även av särskilt tillkallade sakkunniga (1928 års lönekommitté), vilka avgåvo betänkande den 21 juli 1930. Huvudsakligen på grund av ändrade statsfinansiella förhållanden blev emellertid något förslag i ämnet icke förelagt riksdagen. Sedan lönerogleringsfrågan härigenom kommit att tillsvidare avföras från dagordningen, kunde tjänste- och familjepensionsfrågorna fristående upptagas till avgörande. Nya grunder för tjänstepensioneringen för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst, fastställdes på förslag av Kungl. Maj:t av 1934 års riksdag, varjämte den militära personalens tjänstepensionsförhållanden ordnats genom beslut av innevarande års riksdag. Familjepensionsfrågan är däremot fortfarande olöst. Emellertid hava 1930 års pensions-sakkunniga den 20 juli 1934 avgivit betänkande rörande familjepensionering för tjänstemän vid nyreglerade verk inom den civila statsförvaltningen och för arbetare i statens tjänst (statens off. utredn. 1934: 29). De sakkunnigas förslag beträffande tjänstemännen går ut på, att familjepensioneringen skulle handhavas av statliga myndigheter och för olika förvaltningsgrenar ordnas enhetligt enligt grunder, som innefattas i ett i betänkandet framlagt förslag till civilt familjepensionsreglemente. Enligt huvudregeln i förslaget skulle nämnda reglemente äga tillämpning å tjänstemän, för vilka bestämmelserna i det av 1934 års riksdag antagna civila tjänstepensionsreglementet bliva gällande. Tills vidare skulle dock från familjepensionsreglementets tillämpning undantagas envar manlig tjänsteman, som vunnit delaktighet i de inom olika grenar av statsförvaltningen nu befintliga enskilda änke- och pupillkassorna.

I avseende å dessa änke- och pupillkassor hava de sakkunniga i betänkandet uttalat önskvärdheten av att kassorna kunde omedelbart helt avvecklas men framhållit, att detta icke läte sig göra bland annat, emedan ett överflyttande på staten av kassornas tillgångar och förbindelser icke syntes kunna äga rum utan medverkan från kassornas sida. Det måste emellertid ligga i statens och även det övervägande flertalet tjänstemäns eget intresse, att icke skilda familjepensioneringssystem under en alltför lång övergångstid skulle behöva tillämpas vid sidan av varandra. De sakkunniga hade också ansett sitt utredningsuppdrag innefatta att undersöka betingelserna för ett överflyttande på staten av de särskilda pensionskassornas förbindelser, i vad de anginge sådan under civila tjänstepensionsreglementet hörande tjänstemannapersonal, som enligt huvudregeln skulle vara underkastad bestämmelserna i civila familjepensionsreglementet. Då en dylik undersökning förutsatte tidsödande försäkringstekniska utredningar rörande kassornas ekonomiska ställning m. m., och då det framstått såsom ett viktigt önskemål att frågan kunde underställas 1935 års riksdag, hade de sakkunniga måst avstå från att avgiva förslag angående kassornas avveckling.

Efter att hava lämnat en redogörelse för de sakkunnigas ifrågavarande förslag anförde statsrådet och chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 5 oktober 1934, bland annat, följande:

»Familjepensionsförhållandena för civilförvaltningens tjänstemän med nyreglerad avlöning torde, såsom även de sakkunniga antytt, icke kunna sägas bliva tillfredsställande ordnade med mindre ensartade grunder för familjepensioneringen åvägbringas för samtliga de personalgrupper, som komma att få sin tjänstepensionering enhetligt reglerad genom de av 1934 års riksdag antagna tjänstepensionsbestämmelserna. Man synes mig föredensskull icke kunna stanna vid en sådan lösning av den föreliggade frågan, enligt vilken från en genom statens försorg ordnad familjepensionering skulle uteslutas alla, som före det tilltänkta nya familjepensionsreglementets ikraftträdande vunnit inträde i de hittillsvarande familjepensionskassorna. Frågan om en avveckling av dessa kassors uppgifter beträffande delägare vid nyreglerade verk och om nämnda delägargrupperns överförande på blivande enhetliga familjepensionsbestämmelser bör därför nu upptagas till utredning.»

På därom av departementschefen gjord hemställan beslöt Kungl. Maj:t att tillkalla särskilda utredningsmän (1934 års familjepensionsutredning) för verkställande av utredning och avgivande av förslag i enlighet med de av departementschefen sålunda angivna riktlinjerna.

I avvaktan på resultatet av familjepensionsutredningens arbete har frågan om antagande av civilt familjepensionsreglemente icke underställts 1935 års riksdag. Icke heller har av 1930 års pensionssakkunniga utarbetat förslag till familjepensionsreglemente för arbetare föranlett någon Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen.

Nu föreliggande motioner gå ut på, att därest den vittomfattande och invecklade frågan om lösning i ett sammanhang av familjepensionsfrågan för samtliga statstjänare icke kunde åvägbringas till 1936 års riksdag, den mera begränsade frågan om ordnande av familjepensioneringen för icke-ordinarie statstjänstemän och arbetarpersonal i statens tjänst borde — oberoende av sitt samband med de ordinarie tjänstemännens familjepensionering — efter särskild utredning underställas nämnda riksdag.

Utskottet får för sin del understryka angelägenheten av att de i motionerna berörda spörsmålen snarast vinna sin lösning. Det måste för de betydande grupper statsanställda, som utgöras av icke-ordinarie tjänstemän och arbetare, framstå som ett vitalt önskemål, att de i likhet med de ordinarie tjänstemännen genom statens medverkan beredas möjlighet att sörja för sina efterlevandes pensionering. Även från statens synpunkt måste det framstå såsom önskvärt, att ifrågavarande personal snarast blir i tillfälle att genom egna insatser bestrida kostnaderna för sagda pensionering. Med hänsyn härtill finner utskottet i likhet med motionärerna starka skäl tala för att — därest familjepensionsfrågan i hela dess vidd icke kan föreläggas 1936 års riksdag till av-

Utskottet.

görande — åtgärder vidtagas för att förslag framlägges för denna riksdag åtminstone rörande ett ordnande av familjepensioneringen för icke-ordinarie statstjänstemän och arbetarpersonal i statens tjänst. Enligt utskottets mening torde det icke behöva möta några större svårigheter att till nästkommande riksdag verkställa härför erforderlig utredning, då densamma torde i väsentlig mån kunna bygga på de av 1930 års pensionsakkunniga utarbetade förslagen. På grund av det anförda har utskottet ansett sig böra biträda det i motionerna framställda yrkandet, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande ordnandet av familjepensioneringen för sådan personal i statstjänst, som för närvarande saknar delaktighet i de inom statsförvaltningen nu befintliga enskilda änke- och pupillkassorna.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 168 och II: 214, må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, i enlighet med vad utskottet här ovan ifrågasatt, låta verkställa utredning och för 1936 års riksdag framlägga förslag rörande ordnandet av familjepensioneringen för viss personal i statens tjänst.

Stockholm den 14 maj 1935.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD AKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Lindgren, Lindley, Johansson i Friggeråker*, Ehrnberg*, Berling, Bjurström* och Swartling;

från andra kammaren: herrar Leffler*, Bäcklund*, Lovén, Paulsen, Svedman*, Hammarlund, Hilding och Gustavson i Västerås*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.